

УДК 378.011.3-051:796.01:[37.015.3:005.32

DOI: 10.31499/2307-4906.2.2020.216490

МОТИВАЦІЙНІ ФАКТОРИ НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ ПІД ЧАС ЗАНЯТЬ ФІЗИЧНОЮ КУЛЬТУРОЮ

Ільченко Сергій, кандидат наук з фізичного виховання і спорту, старший викладач кафедри спортивних дисциплін, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини.

ORCID: 0000-0001-6212-0217

E-mail: sergiy130587@gmail.com

Осадченко Тетяна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри теорії і методики фізичного виховання, доцент, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини.

ORCID: 0000-0003-2198-7206

E-mail: osadchenko_tm@ukr.net

У статті висвітлено питання мотиваційних факторів навчання студентів під час занять фізичною культурою. Визначено, що успішна самореалізація в навчанні та подальшому житті багато в чому залежить від сили мотивації, від тих мотиваційних факторів, що підтримують інтерес діяти цілеспрямовано в конкретно обраному напрямку.

З'ясовано, що домінуючий середній рівень свідчить про те, що в половини хлопців і майже в усіх дівчат нормальний рівень емпатійності, який інформує про схильність таких студентів сприймати та засуджувати інших за результатами їх учинків, а не довіряти особистим враженням.

Ключові слова: мотивація, успіх, навчання, емпатія, ціннісні орієнтації, фізична культура, студенти, самоконтроль.

MOTIVATIONAL FACTORS OF STUDENTS TO STUDY DURING PHYSICAL EDUCATION LESSONS

Ichenko Serhii, PhD in Physical Education and Sports, Senior Lecturer at the Department of Sporting Disciplines, Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University.

ORCID: 0000-0001-6212-0217

E-mail: Sergiy130587@gmail.com

Osadchenko Tetiana, PhD in Pedagogical Sciences, Associate Professor, Department of Theory and Methodology of Physical Education, Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University.

ORCID: 0000-0003-2198-7206

E-mail: osadchenko_tm@ukr.net

The article covers the issues related to motivational factors of students' education during physical training. The aim of the article is to substantiate the motivational factors for learning and success, empathy, value orientations, as well as subjective evaluations and objective indicators of the physical condition of students in the 2nd–4th years of studying at pedagogical faculties during the lessons of physical education. This allowed to understand the psychophysical condition of students depending on the organized lessons of physical education.

It has been determined that successful realization of a person in studying and further life depends to a

great extent on the power of motivation, on those motivational factors that determine and support the interest to act purposefully in a specifically chosen direction. We will consider the orientation of students of 2nd–4th years of studying at pedagogical faculties on productive professional activity through the motivational factors: study, luck, empathy.

It has been established that the main motive for the majority of students to study is to obtain a diploma, indicating a socially justified choice. The direction of the majority of students to success is formed partially and largely due to the fact that they are trying to make a decision very slowly, while avoiding the threat of failure, and still trying to approach without much enthusiasm to perform the assigned work.

For the formation of motivation for lessons of physical education it is necessary to look for effective incentives related to the internal, social, ideal needs of young people, what are the self-assertion, self-improvement, self-development, self-esteem, goal setting, the desire to obtain positive emotions. In the process of physical education, students can focus on reflection through the introduction of the means of physical state self-control, which will contribute to the formation of a strategy of behavior aimed at correcting motor activity and lifestyle.

Keywords: *motivation, success, learning, empathy, value orientations, physical culture, students, self-control.*

Професія педагога вимагає постійного самовдосконалення, розвитку професійних здібностей. Найкраще це відбуватиметься, коли людина сама вирішить для себе, що це їй дійсно потрібно, тобто вона буде мотивована до постійної роботи над собою. Самовдосконалення вимагає саморегуляції активної поведінки, щоб майбутній педагог умів дозувати і контролювати своє активне життя, не шкодячи собі.

Психофізичний стан є вагомою складовою в професійній діяльності педагогічних працівників, оскільки, працюючи в навчальному закладі, учитель мусить щоденно бути готовим до розв'язання ситуацій, які швидко змінюються та є емоційно виснажливими. Особливості цієї професії часто вимагають від педагога мобілізації фізичних і психологічних резервів, щоб можна було успішно продовжувати роботу, досягати поставлених цілей та залишатися стійким і мотивованим. Неабиякої актуальності сьогодні набуває розуміння самими студентами педагогічних спеціальностей значення не тільки теоретичної підготовки, а й психофізичної, яку успішно можна розвивати фізичними вправами, тобто потенціалом фізичного виховання як під час академічних занять, так і самостійно.

У наукових працях вітчизняних учених висвітлено незадовільний рівень ефективності фізичного виховання студентів, адже заняття фізичною культурою у ЗВО викликають негативні емоції, замість того, щоб викликати інтерес. Оптимізацію цієї ситуації науковці вбачають у підвищенні мотивації використання засобів фізичної культури в повсякденному житті, під час академічних і самостійних занять фізичним вихованням [1; 2; 3].

Фізичне самовдосконалення є складовою частиною фізичного виховання студентів, яка належить до позаурочних форм навчання, сприяє формуванню творчого потенціалу майбутніх фахівців, дозволяє враховувати індивідуальні інтереси та потреби, що відповідає сучасним тенденціям у системі вищої освіти [5; 6; 7].

Аналіз вільного часу студентів підтверджує слабку мотивацію до занять фізичними вправами і спортом. Хрипко Л. В. зауважує, що студенти у вільний час зайняті пасивними видами рекреації – прослуховуванням музики (38 %), читанням художньої літератури – 15 % (23 % – дівчата і 8 % – чоловіки). Третє місце в структурі вільного часу студентів займають зустрічі з друзями – 15 % (6 % – дівчата, 23 % – хлопці). Інші заняття, зазначені в анкеті як передбачувані відповіді, кількісно не

набирають навіть 5 % кожне. Це стосується таких активних рухових занять, як заняття спортом (4 %), робота на садовій ділянці (3 %) та ін. [8].

Досліджуючи бюджет вільного часу студентів Т. Круцевич, Н. Пангелова, виявили, що у вільний час більшість студентів спілкується з друзями (64,33 %), відвідує дискотеку (24 %), читає, грає в комп'ютерні ігри (35,67 % і 10,67 % відповідно) і тільки 21,33 % у вільний час займається фізичною культурою. У багатьох неформована культура дозвілля, таке проведення людиною вільного часу не збалансоване в різних видах рекреаційної, розвивальної та розважальної активності [4].

Метою статті є обґрунтування мотиваційних факторів до навчання та успіху, емпатії, ціннісних орієнтацій, а також суб'єктивних оцінок та об'єктивних показників фізичного стану студентів 2–4-х курсів педагогічних спеціальностей під час занять фізичною культурою.

Успішна реалізація себе в навчанні та подальшому житті багато в чому залежить від сили мотивації, від тих мотиваційних факторів, що зумовлюють та підтримують інтерес діяти цілеспрямовано в конкретно обраному напрямку. Орієнтацію студентів 2–4-х курсів педагогічних спеціальностей на результативну професійну діяльність у майбутньому розглянемо через мотиваційні фактори: до навчання, успіху, емпатії.

Мотивація до навчання хлопців і дівчат 2–4-х курсів педагогічних спеціальностей конкретно показує, що всі вони, крім хлопців 2-го курсу, мають виражену невдоволеність своєю майбутньою роботою, адже головним мотивом у них є «здобуття диплома», що свідчить про орієнтацію на поверховість опанування професією. (табл. 1) Саме «здобуття диплома» лідирує серед трьох мотивів до навчання з результатом 78,2 % у дівчат 2-го, 73 % – дівчат 3-го і 74,8 % – дівчат 4-го курсів і 79–80 % хлопців 3–4-го курсів. «Оволодіння професією» та «здобуття знань» як інші мотиви до навчання отримали суттєво нижчі відсотки в обох статей.

Хлопці 3–4-го курсів мають подібну мотивацію до навчання: на 2-му місці в них мотив «оволодіння професією» (55% у хлопців 3-го і 53,7 % – у 4-го курсів) і на останньому третьому – «здобуття знань» (52,2 % – у хлопців 3-го і 53,2 % – у 4-го курсів). У другокурсників на 2-му місці мотив «здобуття диплома» (69,2 %), що лише на 0,4 % менше від мотиву «здобуття знань» (69,6 %). Найменшим відсотком хлопці 2-го курсу наділили мотив «оволодіння професією» (48 %).

У дівчат 2-го та 3-го курсів мотивація до навчання подібна: 2-ге місце – мотив «оволодіння професією» (72 % і 63,1 %) та 3-тє – «здобуття знань» (69 % і 52,5 %). У дівчат 4-го курсу мотив «здобуття знань» на 2-му місці (64,3 %), а «оволодіння професією» на 3-му (45,3 %).

Таблиця 1

Мотивація до навчання хлопців та дівчат різних курсів педагогічних спеціальностей

Мотив	Курс											
	другий				третій				четвертий			
	хлопці		дівчата		хлопці		дівчата		хлопці		дівчата	
	%	місце	%	місце	%	місце	%	місце	%	місце	%	місце
здобуття знань	69,6	1	69	3	52,2	3	52,5	3	53,2	3	64,3	2
оволодіння професією	48	3	72	2	55	2	63,1	2	53,7	2	45,3	3
отримання диплома	69,2	2	78,2	1	79	1	73	1	80	1	74,8	1

Отже, за курсами різниці в мотивації до навчання не виявлено лише серед третьокурсників: хлопці і дівчата керуються однаковими мотивами.

Проаналізуємо питання, які входили в кожну із трьох шкал мотивації до навчання, щоб детальніше з'ясувати причинно-наслідкові зв'язки.

Низькі відсотки в шкалі «отримання знань» зумовлені тим, що значна частина хлопців і дівчат не вбачають потреби у: 1) самостійному вивченні окремих предметів, необхідних для майбутньої професії (серед хлопців таких 60 % – на 2-му, 53,3 % – на 3-му, 43,3 % – на 4-му курсах, а серед дівчат – 40 % – на 2-му, 56,7 % – на 3-му, 46,7 % – на 4-му курсах); 2) однаковому ретельному вивченні всіх навчальних дисциплін (50% хлопців 2-го, 60 % хлопців і 50 % дівчат 3-го та 70 % хлопців і 30 % дівчат 4-го курсів); 3) великих затратах зусиль для складання іспитів (56,7 % хлопців і 33,3 % дівчат 2-го, 53,3 % хлопців і дівчат 3-го та 66,7 % хлопців 4-го курсів). Більше того, і хлопці (53,3 % другокурсників, 46,7 % третьокурсників і 60 % четвертокурсників), і дівчата (63,3 % другокурсниць, 66,7 % третьокурсниць, 46,7 % четвертокурсниць) погоджуються з тим, що краще всього вони займаються, коли їх періодично стимулюють.

Мотив «оволодіння професією» не став найголовнішим через те, що вагома частина студентів педагогічною професією до вступу у ЗВО мало цікавилася (53,3 % хлопців і 30 % дівчат на 2-му, 50 % хлопців і 36,7 % дівчат на 3-му та 30 % хлопців і 63,3 % дівчат на 4-му курсах); вибір ними ЗВО не є остаточним (таких по 30 % хлопців і дівчат на 4-му й стільки ж хлопців на 2-му, по 23,3 % хлопців і дівчат на 3-му і найменше – 13,3 % дівчат на 2-му курсах); а ще тому, що значна кількість студентів дала негативну відповідь на питання про значення заробітної плати після закінчення ЗВО (70 % хлопців і 53,3 % дівчат на 2-му, 63,3 % хлопців і 56,7 % дівчат на 3-му та 60 % хлопців і 86,7 % дівчат на 4-му курсах) та про захоплення, пов'язані з майбутньою професією (для 40 % хлопців і 73,3 % дівчат на 2-му, 33,3 % хлопців 3–4-го, 46,7 % дівчат 3-го та 30 % дівчат 4-го курсів усі захоплення так чи інакше пов'язані з майбутньою професією). Попри це, більшість все-таки вважає свій фах важливим і перспективним (66,7 % хлопців і 83,3 % дівчат на 2-му, 86,7 % хлопців і 76,7 % дівчат на 3-му та 80 % хлопців і 66,7 % дівчат на 4-му курсах).

Пріоритет мотиву «отримання диплома» зумовлений тим, що для переважної більшості студентів (для 100 % дівчат і 96,7 % хлопців 3-го, 90 % хлопців і 96,7 % дівчат 2-го та 90 % хлопців і 86,7 % дівчат 4-го курсів) його здобуття є дуже важливим, адже це своєрідна гарантія просування в кар'єрі.

Оскільки головний мотив до навчання переважної більшості студентів полягає в отриманні диплома, що свідчить про соціально обґрунтований вибір, встановимо мотивацію до успіху в загальному плані цих-таки студентів, адже ці мотиви тісно взаємопов'язані.

Рівень мотивації до успіху студентів (табл. 2), установлений за відповідною методикою Т. Елерса, показав різницю не стільки в статі, скільки в курсах. Хлопці та дівчата 2-го і 3-го курсів мають майже однакові рівні мотивації до успіху, але на другому курсі більша кількість студентів має кращий рівень (низький рівень лише в 16,7 % другокурсників обох статей і в 43,3 % дівчат і 40 % хлопців 3-го курсу; середній рівень у 80 % дівчат і 83,3 % хлопців 2-го та 56,7 % дівчат і 60 % хлопців 3-го курсів). На 4-му курсі помітна гендерна різниця (40 % дівчат і 26,7 % хлопців мають низький рівень, а 60 % дівчат і 70 % хлопців – середній рівень).

Таблиця 2

Мотивація до успіху дівчат та хлопців різних курсів
педагогічних спеціальностей

Рівень мотивації	Курс											
	другий				третій				четвертий			
	дівчата		хлопці		дівчата		хлопці		дівчата		хлопці	
	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n
низький	16,7	5	16,7	5	43,3	13	40	12	40	12	26,7	8
середній	80	24	83,3	25	56,7	17	60	18	60	18	70	21
високий	3,3	1	0	0	0	0	0	0	0	0	3,3	1

Із вибірки дівчат різних курсів педагогічних спеціальностей відрізняються лише другокурсники тим, що переважна їх більшість (80 %) має середній рівень мотивації до успіху і навіть у 3,3 % виявлено високий рівень, чого не спостерігається на 3–4-му курсах (56,7 % і 60 % з середнім рівнем, а 43,3 % і 40 % – з низьким).

Серед хлопців, як і серед дівчат, на 2-му курсі найменше студентів із низьким рівнем мотивації до успіху (16,7 % проти 40 % на 3-му і 26,7 % на 4-му курсах) і відповідно найбільше із середнім (83,3 % проти 70 % на 4-му і 60 % на 3-му курсах). Однак на 4-му курсі є студент (3,3 %) із сформованим високим рівнем мотивації.

Отже, повністю сформована підсистема спрямованості особистості до успіху виявлена лише у двох студентів (дівчини 2-го курсу та хлопця 4-го курсу), тоді як переважна більшість студентів має рівень часткової сформованості. Неприйнятна або несформована підсистема спрямованості особистості до успіху в значній частини дівчат 3–4-го курсів і хлопців 3-го курсу (не менше 40 %), що згідно з інтерпретацією методики може свідчити про страх перед невдачами.

Аналіз відповідей на ті питання, що входили до методики визначення мотивації успіху за Т. Елерсом, пояснює причини несформованості або часткової сформованості спрямування студентів до успіху. Часто нейтральне або незадовільне ставлення студентів до своєї діяльності зумовило відповідний рівень мотивації до успіху. Наприклад, досить мало позитивних відповідей, за які передбачено відповідний бал, отримано на такі питання: 1) Коли я працюю, складається враження, наче я все ставлю на карту (33,3 % серед хлопців і дівчат 2-го, 23,3 % серед хлопців і 33,3 % дівчат 3-го та 40 % серед хлопців і 30 % дівчат 4-го курсів); 2) Мені доводиться виконувати відповідальну роботу частіше, ніж іншим (50 % серед хлопців і 40 % дівчат 2-го, 26,7 % серед хлопців і 36,7 % дівчат 3-го та 33,3 % серед хлопців і 40 % дівчат 4-го курсів); 3) Коли в мене немає справ, я почуваюся, ніяково (53,3 % серед хлопців і 46,7 % дівчат 2-го, 36,7 % серед хлопців 3–4-го та 46,7 % серед дівчат 3-го і 33,3 % дівчат 4-го курсів); та 4) Засудження стимулює мене більше, ніж похвала (50 % серед хлопців і 53,3 % дівчат 2-го, 60 % серед хлопців і 40 % дівчат 3-го та 63,3 % серед хлопців і 26,7 % дівчат 4-го курсів). Теж із питаннями, що потребували негативних відповідей (за це передбачалися бали): багато студентів оцінили позитивно і не отримали балів: 1) Іноді я відкладаю те, що повинен був зробити негайно (згодних із цим 66,7 % другокурсників обох статей, 80 % хлопців і 83,3 % дівчат 3-го та 83,3 % хлопців і 70 % дівчат 4-го курсів); 2) Мене більше приваблює інша робота, ніж та, яку я виконую (з цим погоджується 43,3 % другокурсників обох статей, 46,7 % хлопців і 33,3 % дівчат

3-го та 46,7 % хлопців і 56,7 % дівчат 4-го курсів); 3) Я заздрю людям, що не дуже завантажені роботою (таких 33,3 % серед хлопців і 40 % серед дівчат 2-го курсу, 46,7 % серед хлопців 3–4-го і 53,3 % серед дівчат 3-го і 70 % серед дівчат 4-го курсів); 4) Багато чого, за що я беруся, не доводжу до кінця» (таких 30 % серед хлопців і 43,3 % серед дівчат 2-го, 33,3 % серед хлопців і 36,7 % серед дівчат 3-го та 33,3 % серед хлопців і 30 % серед дівчат 4-го курсів).

Отже, частково сформоване спрямування в більшості студентів до успіху і несформоване в значній частини зумовлене тим, що хлопці і дівчата намагаються рішення приймати дуже повільно, уникаючи при цьому загрози неуспіху, а ще намагаються без особливого захоплення підходити до виконання дорученої роботи.

Педагогічна професія немислима без впливів на психоемоційну сферу вихованців. Байдужому вчителю, який не робить кроків до розуміння учня і не переживає за його успіхи чи невдачі, позитивно вплинути на мотивацію останнього не вдасться. Щоб того досягти, треба до певного рівня мати розвинену емпатію, тобто вміти співпереживати та розуміти переживання іншого. Проаналізуємо емпатійний потенціал дружоккурсників за допомогою діагностики шести векторів співпереживання (до батьків, до тварин, до літніх людей, до дітей, до героїв художніх творів і до незнайомих), запропонованої І. Юсуповим.

Кількісні показники (бальні оцінки), отримані під час діагностики емпатії (табл. 3) студентів 2-го курсу, за кожною зі шкал і в цілому показують середній рівень. У хлопців загальна сума балів за всіма шкалами ($39,03 \pm 1,65$ бали) емпатії виявилася нижчою, ніж у дівчат ($47,2 \pm 1,74$ бали) і до того ж лише на 2 бали перевершила нижню межу балів середнього рівня (діапазон середнього рівня 37–62 бали). Нижчий результат хлопців пов'язаний із тим, що в них бали в таких шкалах емпатії, як «до тварин» ($4,63 \pm 0,34$) і «до героїв художніх творів» ($4,97 \pm 0,57$) на межі низького і середнього рівня. Також у хлопців нижчі бали в такій шкалі емпатії, як «до незнайомих і малознайомих людей» ($6,23 \pm 0,37$) порівняно з дівчатами ($8,13 \pm 0,49$), однак рівень в обох статей середній. Майже однакові бали в хлопців і дівчат у таких шкалах емпатії, як «до дітей» ($7,57 \pm 0,54$ балів хлопців проти $7,97 \pm 0,64$ балів дівчат) і «до пристарілих» ($6,53 \pm 0,46$ балів хлопців проти $7 \pm 0,37$ балів дівчат). Найкращі бали з усіх шкал емпатії студентів, але в межах середнього рівня, зафіксовано в шкалі «до батьків» ($9,5 \pm 0,53$ бали в хлопців і $9,03 \pm 0,51$ бали в дівчат).

Таблиця 3

Діагностика емпатії (в балах) студентів 2-го курсу

Шкали емпатії	Стать					
	хлопці			дівчата		
	$\bar{x}$	m	S	$\bar{x}$	m	S
до батьків	9,5	0,53	2,87	9,03	0,51	2,75
до тварин	4,63	0,34	1,81	7,97	0,45	2,39
до пристарілих	6,53	0,46	2,5	7	0,37	2,02
до дітей	7,57	0,54	2,91	7,97	0,64	3,46
до героїв художніх творів	4,97	0,57	3,09	7,13	0,50	2,70
до незнайомих і малознайомих людей	6,23	0,37	1,99	8,13	0,49	2,67
загальна сума балів	39,03	1,65	8,86	47,2	1,74	9,36

Рівень полікомунікативної емпатії студентів 2-го курсу показав, що, на відміну від дівчат, переважна більшість яких (90 %) мають середній рівень, хлопців майже однаково із середнім (53,3 %) і низьким (46,7 %) рівнями. З усіх дівчат лише в 6,7 % встановлено низький рівень.

Домінує середній рівень, що свідчить про те, що в половини хлопців і майже в усіх дівчат (за винятком двох) нормальний (притаманний більшості людей) рівень емпатійності, який інформує про схильність таких студентів сприймати та засуджувати інших за результатами їх вчинків, а не довіряти особистим враженням. Пов'язано це з тим, що емоційні прояви під повним самоконтролем, що інколи не дозволяє повноцінному сприйняттю людей.

Низький рівень емпатії, виявлений у 46,7 % хлопців і 6,7 % дівчат 2-го курсу, інформує про труднощі студентів у встановленні контактів із людьми. Звідси бажання працювати наодинці, певною мірою уникаючи колективу.

Високий рівень емпатії встановлено лише в однієї студентки (3,3 %) 2-го курсу, що показує її чутливість до потреб і проблем тих, хто поряд, великодушність, непідробний інтерес до людей, емоційну чуйність, товариськість, душевність, а також необхідність у постійному соціальному схваленні своїх дій іншими.

Детальніший аналіз даних за кожною із шести емпатій, що склали полікомунікативний рівень, підтверджує переважання середнього рівня емпатії в безумовної більшості дівчат за всіма шкалами та хлопців у шкалах емпатії «до незнайомих людей» (80 %), «до пристарілих» (73,3 %), «до дітей» (93,3 %), «до батьків» (76,7 %). Низький рівень емпатії особливо виражений у хлопців – «до тварин» (53,3 %) та «до героїв художніх творів» (56,7 %). Високий рівень емпатії у хлопців виявлено лише в шкалі «до батьків» (16,7 %). По одному хлопцеві на 2-му курсі мають дуже високий рівень емпатії «до батьків» (3,3 %) і «до героїв художніх творів» (3,3 %), що характеризує їх як людей, котрих не покидає занепокоєння про рідних і близьких. У 3,3 % хлопців установлено дуже низький рівень емпатії «до дітей», а в 6,7 % – «до героїв художніх творів».

Лише в незначній частині дівчат 2-го курсу виявлений низький рівень емпатії (у 3,3 % емпатії «до батьків», у 13,3 % емпатії «до пристарілих» і по 10 % – інших чотирьох емпатій) та всього лише 3,3 % має дуже низький рівень емпатії «до героїв художніх творів».

Високий рівень співпереживання мають найбільше студенток в «емпатії до дітей» (16,7 %) і значно менше в інших (по 3,3 % в емпатіях «до батьків», «до героїв художніх творів» та «до незнайомих людей»). По 3,3 % дівчат мають дуже високий рівень емпатії «до батьків», «до тварин» і «до незнайомих людей».

Отже, переважає середній рівень емпатії, що свідчить про те, що значній частині студентів (майже всім дівчатам і половині хлопців) властиві емоційні прояви, однак вони не є особливо чутливими особами через те, що свої враження та переживання схильні тримати під контролем. З усіх емпатій саме в «емпатії до дітей» у хлопців 2-го курсу найкращий результат по середньому рівню – 93,3 %, чого не виявлено в інших напрямках емпатії.

Дівчат із середнім рівнем «емпатії до дітей» менше порівняно з хлопцями (73,3 %), однак є 16,7 %, у яких рівень емпатії взагалі високий. Тобто ставлення до дітей як хлопців, так і дівчат є цілком прийнятним для обраної ними професії, яка передбачає найперше взаємодію із вихованцями.

Отже, вивчення мотивації до навчання студентів педагогічних спеціальностей показало, що всі респонденти, крім хлопців 2-го курсу, керуються мотивом «здобуття диплома», що свідчить про орієнтацію на поверховість опанування професією. Неприйнятна або несформована підсистема спрямованості особистості до успіху притаманна значній частині дівчат 3–4-го курсів і хлопців 3-го курсу (не менше 40 %), що згідно з інтерпретацією методики свідчить про страх перед невдачами. Отже, після відміни обов'язкових занять з фізичного виховання на 3-му курсі відзначено зниження мотивації до навчання, до занять руховою активністю в позанавчальний час (особливо в дівчат). Самооцінка фізичного «Я» у шкалі «спортивні здібності» має оцінку «нижче середнього» як у хлопців, так і у дівчат. Це потребує дослідження об'єктивних показників фізичного здоров'я, фізичної підготовленості студентів 2–4-х курсів і забезпечення спеціальних педагогічних умов, для стимулювання мотивації до самовдосконалення засобами фізичного виховання.

Для формування мотивації до занять фізичним вихованням необхідно шукати дієві стимули, пов'язані з внутрішніми, соціальними, ідеальними потребами молоді, якими є самоствердження, самовдосконалення, саморозвиток, самооцінка, цілепокладання, прагнення до отримання позитивних емоцій. Акцентувати під час фізичного виховання студентів на рефлексію можна через упровадження засобів самоконтролю фізичного стану, який сприятиме формуванню стратегії поведінки, спрямованої на корекцію рухової активності та способу життя.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо у вивченні впливу самоконтролю фізичного стану студентів на мотивацію до занять фізичною культурою.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Занюк С. С. Психология мотивации. Киев: Ника-Центр, 2002. 352 с.
2. Захарина Е. А. Формирование мотивации к двигательной активности в процессе физического воспитания студентов высших учебных заведений: автореф. дис. ... канд. наук по физ. восп. и спорту: 24.00.02. Киев, 2008. 22 с.
3. Ільченко С. С. Мотивація до занять спортом і відвідування занять з фізичного виховання студентів педагогічних спеціальностей. *Теорія і методика фізичного виховання*. 2017. № 1. С. 11–14.
4. Круцевич Т. Ю., Пангелова Н. Е. Современные подходы к организации рекреационной деятельности студенческой молодежи в структуре свободного времени. *Инновационные технологии в физическом воспитании, спорте и физической реабилитации*: материалы I Междунар. науч.-практ. конф. Орехово-Зуево: МГОГИ, 2015. Т. I. С. 11–17.
5. Марченко О. Вплив занять спортом на формування цінностей індивідуальної фізичної культури студентів. *Спортивний вісник Придніпров'я*. 2009. № 2–3. С. 82–88.
6. Москаленко Н., Корж Н. Технологія формування ціннісного ставлення у студентів до самостійних занять фізичною культурою. *Спортивний вісник Придніпров'я*. 2016. № 1. С. 201–206.
7. Москаленко Н., Сичова Т. Мотиваційні пріоритети студентів до занять фізичною культурою і спортом. *Спортивний вісник Придніпров'я*. 2010. № 2. С. 10–13.
8. Хрипко Л. В. Оптимізація процесу фізичного виховання в аграрних вищих навчальних закладах України з використанням комп'ютерних технологій: автореф. дис. ... канд. наук з фіз. виховання і спорту: 24.00.02. Львів, 2003. 19 с.

REFERENCES

1. Zanyuk, S. S. (2002). *Psikhologiya motivatsii*. Kiyev: Elga-N [in Ukrainian].
2. Zakharina, E. A. (2008). *Formirovaniye motivatsii k dvigatelnoy aktivnosti v protsesse fizicheskogo vospitaniya studentov vysshikh uchebnykh zavedeniy. Extended abstract of candidate's thesis*. Kiyev [in Ukrainian].

3. Ilchenko, S. S. (2017). Motyvatsiia do zaniat sportom i vidviduvannia zaniat z fizychnoho vykhovannia studentiv pedahohichnykh spetsialnosti. *Teoriia i metodyka fizychnoho vykhovannia – Theory and methodology of physical education, 1, 11–4* [in Ukrainian].
4. Krutsevych, T. Yu., Pangelova, N. E. (2015). Sovremennyye podkhody k organizatsii rekreatsionnoy deyatelnosti studencheskoi molodezhi v strukture svobodnogo vremeni. *Innovatsionnyye tekhnologii v fizycheskom vospytanii, sporte i fizicheskoy rehabilitatsii: proceedings of the 1nd All-Ukrainian Scientific and Practical Conference. Orekhovo-Zuevo: MGOGY, 11–7* [in Ukrainian].
5. Marchenko, O. (2009). Vplyv zaniat sportom na formuvannia tsinnosti individualnoi fizychnoi kultury studentiv. *Sportyvnyi visnyk Prydniprovia – Prydniprovskiy Sports Newsletter, 2, 82-88* [in Ukrainian].
6. Moskalenko, N, Korzh, N. (2016). Tekhnolohiia formuvannia tsinnisnogo stavlennia u studentiv do samostiinykh zaniat fizychnoiu kulturoiu. *Sportyvnyi visnyk Prydniprovia – Prydniprovskiy Sports Newsletter, 1, 201–206* [in Ukrainian].
7. Moskalenko, N, Sychova, T. (2010). Motyvatsiini priorytety studentiv do zaniat fizychnoiu kulturoiu i sportom. *Sportyvnyi visnyk Prydniprovia – Prydniprovskiy Sports Newsletter, 2, 10–3* [in Ukrainian].
8. Khrypko, L. V. (2003). Optyimizatsiia protsesu fizychnoho vykhovannia v ahrarnykh vyshchykh navchalnykh zakladakh Ukrainy z vykorystanniam kompiuternykh tekhnolohii. *Extended abstract of candidate's thesis. Lviv* [in Ukrainian].